

SELBU KOMMUNE

Gjelbakken 15

7580 SELBU

Saksbehandler, innvalgstelefon

Gunn Olsboe Johannessen, 75 53 16 29

Anne Isabelle Utsi, 75 54 78 55

Hanne M.K. Hanssen, 75 53 15 54

Klagebehandling - Kommunestyrets vedtak av 01.03.2021 i sak 3/21 - Forskrift om kommunalt løypenett for rekreasjonskjøring med snøscooter - Selbu - Trøndelag

Statsforvalteren i Nordland ble ved Kommunal- og distriktsdepartementets brev av 5. april 2022 oppnevnt som settestatsforvalter i saken. Vi beklager lang saksbehandlingstid.

Løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindrifta. Dette er et absolutt krav i motorferdselloven. På bakgrunn av dette må løype B19 oppheves.

Regelverket sier at kommunen skal ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Kommunen skal også ta hensyn til bl.a. naturmangfold og bolig- og hytteområder. Dette har Selbu kommune ikke gjort når løypene er vedtatt uten at avbøtende tiltak og mindre konfliktfylte løsninger er vurdert. Utredningen viser konflikt med interesser som skal ivaretas, og administrasjonen har derfor forutsatt at tiltak må iverksettes før løyper eventuelt kan vedtas. Når kommunestyret i stor grad har sett bort fra dette, er det ikke tatt hensyn slik som regelverket krever. Løyper som i vurderingen i saksfremlegget til kommunestyrets sak 3/21 er angitt med «uakseptabel konflikt» og «konflikt» oppheves derfor.

Kommunens vedtak ligger ikke innenfor de juridiske rammene når det gjelder disse punktene, og kan derfor ikke stadfestes. Traséer som i prosessen er vurdert til å ha lavt konfliktnivå kan stadfestes.

Saken framstår uoversiktlig og kompleks fra kommunens side. Dette har ikke sikret medvirkning fra alle berørte interesser på noen god måte, og har også ført til at det har tatt lang tid for oss å sette oss inn i saken.

Sakens bakgrunn

Kommunestyret i Selbu vedtok 01.03.2021 i sak 3/21 revidert forskrift om kommunalt løypenett for rekreasjonskjøring med snøscooter. Kommunestyrets vedtak:

1. Løype E13 og E14 tas ut, samt TA04N03.
2. Resterende E-løyper vedtas for videre behandling og kartlegging. Kommunestyret ser ikke at disse løypene vil medføre vesentlig forringelse i forhold til friluftsinnteresser, da løypene legges både langs eksisterende veinett og i områder som er lite brukt som utfartsområder i dag.

Kartlegging skal basere seg på tilgjengelig informasjon i nasjonale databaser vedrørende rovfugl og tidlighekkende arter, samt øvrig naturmangfold, og kommunestyret følger ikke Statsforvalterens tilrådning om en ytterligere kartlegging utover dette. Vi er heller ikke kjent med at tilsvarende pålegg er gjennomført i forbindelse med tidligere etableringer av snøscooterløyper. Føringerne for kartleggingene gjelder alle områder som har behov for ytterligere kartlegging. For skredkartlegging finnes det konkrete føringer i veileder for etablering av snøscooterløyper, og administrasjonen bes følge disse.

3. Løype B 18 vedtas med en fartsgrense på 20 km/t. Sørungen er et av de mest attraktive isfiskevannene i kommunen og det er viktig at en har mulighet til å nå dette med løypenettet.
4. Alle tilførselsløyper vedtas, men da med forutsetning at disse løypene ikke blir åpne, men kun til bruk for hytteeiere i de respektive hyttefelt. Det jobbes nå med en forskrift som tillater denne type regulering og tilførselsløypene som er angitt i forslaget skal underlegges dette. Dette vil ikke medføre økt ferdsel, da dette erstatter dagens dispensasjonssøknad for de hytter dette måtte gjelde.
5. Kommunestyret stiller spørsmålstegn ved både Statsforvalter og kommuneadministrasjonens anbefalinger om nye kartlegginger for, samt endring av åpningstid i allerede godkjente løypetraseer, og mener dette ligger utenfor både mandat og oppgave gitt i denne høringen.

Forskrift om kommunalt løypenett for rekreasjonskjøring med snøscooter, Selbu kommune, Trøndelag, i kraft 01.03.2021, er tatt inn i Lovdata. Det vedlagte løypekartet er datert 01.03.2021/siste versjon 17.03.2021, og omfatter alle kommunens vedtatte løyper. Løypene i Lovdata-kartet har andre bokstaver og nummer på løypene i forhold til saksfremstillingen, vedtaket og kommunens klagebehandling som viser til bokstav og nummer i kartet som fulgte høringen «kart-hele- oppdatert til høring-20201001».

I brev av 27.04.2021 ble vedtaket påklaget av **Statsforvalteren i Trøndelag**. Klagen er oppsummert i følgende klagepunkter:

1. Etter en samlet vurdering mener Statsforvalteren at etablering av løype B19 er til vesentlig skade og ulempe for reindriften og dermed i strid med motorferdselloven § 4a. På bakgrunn av dette vil Statsforvalteren påklage kommunens vedtak om å legge ut snøscooterløype med nummer B19 som del av forskrift om kommunalt løypenett for snøscooter.
2. Statsforvalteren påklager mangel på bestemmelser om tidligere stenging av løype E02, da denne er i strid med hensynene man plikter å ta iht. motorferdselloven § 4a. Det er registrert sensitive arter i influensområdet og det må innarbeides bestemmelser i forskriften om stenging av løypen, tilsvarende B08E01, B02 og B19.
3. Statsforvalteren påklager kommunens vedtak inntil det er gjennomført en kartlegging av rovfugl og tidlighekkende arter i influensområdet for løypene TB19N01, TB1 SN04, B1 SE01

- og B19, E01, E02, E03, E05, E06, E07, E08, E09, E11, E12, E13 og E14. Dette er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for å vedta slike løyper.
4. Statsforvalteren påklager samtlige løyper med konsekvensgrad -2 og -3 hvor hensynet til sensitive arter ikke er tilstrekkelig ivaretatt. Vi viser her til avstandskravene i Miljødirektoratets veileder om minimum avstand og at disse må legges til grunn for plassering av løypen. Ut ifra det vi ser, gjelder dette løypene E04, E07, E08, E09, E10, E11, E12. Disse må enten tas ut eller legges om slik at kjente lokalitetene blir ivaretatt.
 5. Statsforvalteren påklager kommunens bestemmelser om at tilførselsløyper skal forbeholdes hytteeier. Dette er i strid med motorferdselloven § 4a slik vi tolker loven. Vi ber kommunen planlegge rekreasjonsløypenettet slik at det er tilgjengelig for samtlige som benytter løypenettet.
 6. Statsforvalteren påklager vedtaket inntil det foreligger en vurdering som belyser at samlet belastning ligger innenfor det som er akseptabelt for naturområdene i kommunen.

Vedtatte rekreasjonsløyper berører områder som gir negative konsekvenser for reindriften og nært opp mot kjente hekke-/ynglelokaliteter av arter unntatt offentlighet. Statsforvalteren i Trøndelag vurderer disse konsekvensene å være av et slikt omfang at det vil være behov for oppsettende virkning/utsatt iverksetting, jf. forvaltningsloven § 42 første ledd. Klager ber derfor kommunen om utsatt iverksetting av vedtaket inntil klagen er avgjort.

Statsforvalteren i Trøndelag påpeker avslutningsvis at løype E01 er lagt inn i Stjørdal kommune.

I brev av 23.04.2021 ble vedtaket påklaget av **Forum for natur og friluftsliv i Trøndelag (FNF Trøndelag)** på vegne av Naturvernforbundet i Trøndelag, Norsk Ornitologisk Forening avd. Trøndelag og Trondheims Turistforening. De påklager kommunestyrets vedtak i sin helhet på grunn av feil saksbehandling, manglende begrunnelse, manglende medvirkning, manglende kartlegging og mangelfull vurdering av samlet belastning. Sekundært påklager de kommunestyrets vedtak for tilførselsløypene, B08E01 (Sørungen Øst-Vargkjølen), B19 (Østrungen felleseter- Bringtjennin) og løypene E02 - E12. Det anmodes om oppsettende virkning.

I brev av 18.05.2021 ble vedtaket påklaget av **Essand reinbeitedistrikt/Saanti sijte**. Første del av klagen gjelder løypa E15 til Stentjenna og tilførselløypene TE14N01, TE13 N02 og TE13N01. Disse er tatt ut fordi hovedløypene E13 og E14 er tatt ut. Vi gjengir den delen av klagen som er aktuell:

«For at Saanti sijte kan godta at løypene E01 – E07 fra Selbuskogen skisenter til Vekta og løypene E10 - E08 fra Innbygda t il Langsetmyran blir anlagt, må Selbu kommune endre forskriften § 4a og 4b. Forskriften om kommunalt løypenett for rekreasjonskjøring med snøscooter må endres i tråd med det Saanti sijte mener. Motorferdselloven § 4a sier at løypene skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. Saanti sijte må ha full medbestemmelsesrett når det gjelder når en løype kan åpnes, om den overhode kan åpnes og ved stenging i en periode eller stenges for sesongen innenfor et gitt tidsrom 15. jan til 15. april. Hele andre avsnitt i forskriften § 4a må omformuleres. Reinen har hvert år behov for å bruke disse områdene til å beite og det berører også før- og etterjulsbeiter i tillegg til kalvingsområder og sentrale senvinterbeiter for rein.

Saanti sijte er villig til og deltar gjerne sammen med kommunen i hvordan forskrift en skal utformes i forhold t il reindriften.

Saanti sijte krever å få delta i behandlingen av retningslinjene som angår bl. annet tilførselsløyper innom våre områder.

Saanti sijte henviser også til tidligere høringsuttalelser til Selbu kommune angående rekreasjonsløyper.»

Espen Lilletrøen klaget i e-post av 28.03.2021. Han syns at rekreasjonsløyper er ok, men vil ikke ha parkering i gårdsplassen sin.

I brev av 20.04.2021 har **Rolf Johan Kulseth**, gbnr. 121/20, klaget på løype B14, Østrungen – Bringtjenna. Han tillater ikke denne løypa å passere sin fritidseiendom så tett inntil som den er i dag, under henvisning til lyd- og luftforurensning samt trafikk.

I e-post av 23.04.2021 mottok kommunen klage fra **Christian Røsseth**, hytteeier gbnr. 42/9. Klagen gjelder løype E04, dvs. D5 i lovdatakartet. Han er sterkt imot løypa pga. støy og lukt.

Petter Haave, eier av hytte, gbnr. 131/14, Sølandet ved Litjvollen (vestsiden av Østerungen), klaget i e-post av 23.04.2021. Han krever at løypene fjernes, subsidiert flyttes/ begrenses til ett mål. Klagen gjelder støy, luftforurensning og trafikk forårsaket at snøscooterkjøring. Dette gjelder etter det vi forstår B7-B12-løypene i lovdata-kartet.

I brev av 09.04.2021 ble vedtaket påklaget av **Guldseth Utmarkslag ved formann Torbjørn Guldseth**. Guldseth utmarkslag har strandlinja fra Julskaret til Skjeftesosen Friluftsområde. De synes det er uheldig at deres fiskere skal bli forstyrret av skutere på såkalt rekreasjonstur. Klagen gjelder først og fremst løype B18 over Sørungen, dvs. B1 i lovdatakartet.

I brev av 17.05.2021 er det klaget fra **Agnes Leth-Olsen og Jo Halvard Halleraker**, hytteeiere ved Sørungen, gbnr. 148/19. Klagen gjelder trasé B18 over Sørungen, dvs. B1 i lovdatakartet. De mener vedtaket om å etablere en ny skuterløype innimellom det største hyttefeltet i Selbu er svært uheldig og at traséen kan ikke forsvares selv med redusert fart. Det anføres at løypa er mangelfullt begrunnet, at kommunen har utøvd dårlig forvaltningsskjønn med dette vedtaket og at null-alternativene ikke er særlig avveid eller begrunnet.

20.05.2021 mottok kommunen klagebrev fra en **anonym avsender**. Klagen gjelder blant annet løypene rundt Rensjøen og tilførselsløyper. Det påpekes at rekreasjonsløypene har ført til meget stor økning av ulovlig kjøring med snøskuter.

Kommunestyret i Selbu kommune gjennomførte forberedende klagebehandling i møte den 14.02.2022, i sak 8/22, og vedtok da å ikke ta klagen til følge. Vedtaket inneholder en liste over løyper som vedtas godkjent som rekreasjonsløyper med «vilkår», og løyper som ikke vedtas godkjent. Trasenummer viser til bokstav og nummer i kartet som fulgte høringen «kart-hele-oppdatert til høring-20201001». Det er gjort vurderinger av friluftsliv, naturmangfold og sårbare arter i tilknytning til tabellen. Under «vilkår» for E04 står det: «Starten av løypa flyttes 100 m vest til vegkryss.». Det tidligere vedtak ble opprettholdt og saken sendt til Statsforvalteren i Trøndelag for endelig klagebehandling. Kommunen avviste begjæringen fra Statsforvalteren i Trøndelag om utsatt iverksetting av vedtaket.

Saken ble ved kommunens brev av 08.03.2022 oversendt Statsforvalteren i Trøndelag for klagebehandling.

Statsforvalterens kompetanse og vilkårene for å klage

Kommunen er i motorferdselloven § 4 a gitt myndighet til å fastsette løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre. Dette skal skje gjennom vedtak av en kommunal forskrift. Nærmere regler om fastsettelsen av slike løyper finnes i «forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagt vassdrag» § 4a. Kommunestyrets vedtak om snøscooterløyper kan påklages til Statsforvalteren. Det er i forskriften oppgitt hvem som har klagerett.

Statsforvalteren i Trøndelag har klaget på kommunens vedtak. Statsforvalteren i Nordland er derfor oppnevnt som settefylkesmann i saken.

Forvaltningsloven kapittel VII gjelder for kommunens utarbeidelse og vedtakelse av løypekart og bestemmelser om snøscooterløyper med de særregler som følger av motorferdselforskriften § 4a, se bestemmelsens tredje ledd. Kommunens vedtak skal i henhold til motorferdselforskriften § 4a tredje ledd kunngjøres etter reglene i plan- og bygningsloven § 12-12 fjerde og femte ledd. Forvaltningsloven kapittel VI gjelder, likevel slik at vedtaket bare kan påklages av grunneiere og rettighetshavere til eiendommer i løypenes influensområde, Sametinget og berørte reinbeitedistrikt, organisasjoner hvis interesser blir berørt av snøscooterløypene, nabokommuner og berørte statlige og regionale organer, jf. forskriftens § 4a åttende ledd.

Klageinstansen kan i henhold til forvaltningsloven § 34 prøve alle sider av saken og herunder ta stilling til nye omstendigheter. Den skal vurdere de synspunkter som klageren kommer med, og kan ta opp forhold som ikke er berørt av ham. Der statlig organ er klageinstans for vedtak truffet av en kommune eller fylkeskommune, skal klageinstansen legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønn. Det skal fremgå av vedtaket hvordan klageinstansen har vektlagt hensynet til det kommunale selvstyre.

Klima- og miljødepartementet har i et brev datert 4. oktober 2017 til Fylkesmannen i Troms sagt en del om rammene for klageinstansens overprøving av kommunenes vurderinger og vedtak når det gjelder snøscooterløyper. Departementet har i brev datert 27. februar 2023 minnet om dette brevet og om motorferdsellovutvalgets arbeid, og sagt at vi bør være tilbakeholdne med å overprøve kommunalt skjønn og etablert praksis innenfor de juridiske rammene i dagens lovverk. Disse signalene fra overordnet myndighet på motorferdselsområdet må legges til grunn ved vår behandling av saken.

«Statsforvalteren» blir i det videre brukt om Statsforvalteren i Nordland. Der det er snakk om Statsforvalteren i Trøndelag, vil dette bli angitt.

Klagerett

Klagerne er grunneiere/rettighetshavere i løypas influensområde, berørte reinbeitedistrikt, organisasjon hvis interesser blir berørt av løypa og berørt statlig organ. Statsforvalteren i Nordland er enig i at det foreligger klagerett for alle som har klaget, unntatt den anonyme klageren.

Klagen må være undertegnet av den som klager eller hans fullmektig eller være autentisert som fastsatt i forskrift eller i medhold av forskrift, jf. forvaltningsloven § 32 b), jf. § 15 a. Den anonyme klagen skal derfor avvises, jf. forvaltningsloven § 33 andre ledd siste setning. Avvisning regnes som enkeltvedtak, se forvaltningsloven § 2 tredje ledd. I og med at vi ikke har kjennskap til hvem som er avsender, har vi imidlertid ikke grunnlag for å orientere om slikt vedtak. Vi nøyer oss derfor nå med å slå fast at det ikke er grunnlag for å behandle klagen fra anonym avsender.

Klagefrist

Fristen for å klage er, jf. forvaltningsloven § 29 første ledd, 3 uker fra det tidspunkt underretning om vedtaket er kommet frem til vedkommende part. Skjer underretningen ved offentlig kunngjøring, begynner klagefristen å løpe fra den dag vedtaket første gang ble kunngjort.

De av kommunen fastsatte klagefristene er overholdt for alle unntatt den anonyme klageren, som uansett må avvises jf. foran.

Rettslige utgangspunkter for kommunens adgang til å fastsette løyper

De rettslige rammene for kommunens adgang til å fastsette løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre er gitt i motorferdselloven § 4a fjerde ledd og i forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag (motorferdsselforskriften) § 4a.

Reindrift

- ***Løypene skal ikke være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften***

Motorferdselloven har et absolutt krav om at løypene ikke skal være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. Løyper som er til vesentlig skade eller ulempe for reindriften er ikke i tråd med regelverket. Det er i merknadene til forskriften sagt at kommunen må vurdere konsekvensene for reindriften når den starter arbeidet med planlegging av snøscooterløyper. Løyper som virker inn på reindriftenes særverdiområder og minimumsområder vil normalt anses for å være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften. Med særverdiområder menes flyttelei, brunstland, kalvingsland, sentrale luftingsområder, samt områder i og ved anlegg til merking, skilling og slakting. Minimumsbeiter er det årstidsbeitet som begrenser distriktets reintall. Kommunene skal spesielt ta hensyn til viktige vinterbeiteområder.

[Miljødirektoratets brev av 20. oktober 2017 om planlegging av snøscooterløyper og hensynet til reindriften](#) gir ytterligere veiledning når det gjelder ivaretagelse av reindriften.

Betydningen av dialog og samarbeid er der trukket frem. Det er sagt at kommunen bør avklare områder der det ut fra reindriftshensyn vil være uaktuelt å legge snøscooterløyper, områder der løyper kan legges på vilkår og områder der det vil være uproblematisk å fastsette snøscooterløyper.

Det er etter Statsforvalterens oppfatning ikke slik at bestemmelser om redusert åpningstid og om at reindriften kan be om at løyper stenges eller må gi samtykke til at løyper åpnes gjør at det kan tillates snøscooterløyper i alle reindriftsområder. Vårt utgangspunkt er at løyper som virker inn på særverdiområder og minimumsområder vil være til vesentlig skade eller ulempe for reindriften, og ikke skal tillates. Det vil være til vesentlig ulempe for reindriften dersom det legges opp til at de i stor grad må be om stenging av løyper eller der presset blir stort på å åpne løyper i slike områder.

Reindriftskartet er et informasjonskart og er ikke juridisk bindende for arealbruken, det vil si at reindriften i et område ikke er begrenset av hvordan distriktet har tegnet kartet. Kartet er utarbeidet som oversiktskart, og er en illustrasjon på hvordan reindriftsnæringa og reinen i hovedsak og normalt bruker sine beiteområder. Sammen med distriktsplanen gir kartet en overordnet og generell innføring i distriktets driftsmønster. Kartet viser de mest brukte områdene for ulike årstidsbeiter, flytt- og trekkleier, oppsamlingsområder, barmarkstraséer for motorferdsel og reindriftsanlegg. Bruken av et område kan variere eller endres på grunn av vær- og føreforhold det enkelte år, klimaendringer, inngreppssituasjon, nye drivere i distriktet, mv.

Variasjoner i driftsmønsteret som følge av vær, temperatur, klima m.m. er vanskelig å framstille på et kart. Det er derfor viktig å innhente supplerende informasjon om bruken av områdene fra reindriftsforvaltninga hos den enkelte statsforvalter og hos reinbeitedistriktene. I disse sakene er det relevant å vektlegge informasjonen fra reinbeitedistriktene og Statsforvalteren i Trøndelag i vurderinga av områdebruken og hvilke reindriftsverdier som er til stede i området.

Friluftsliv

- *Ved fastsetting av løypene skal kommunen ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet.*

Kommunen skal ved fastsetting av snøscooterløyper ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet. Før fastsetting av løypene skal kommunen utrede virkningen løypene vil ha for friluftsliv i influensområdet, samt kartlegge og verdsette friluftslivsområdene der løypene planlegges, og vurdere disse områdene opp mot øvrige friluftslivsområder i kommunen.

Andre hensyn

- *Kommunen skal også ta hensyn til naturmangfold, bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for dem som kjører og andre*

Kommunen skal ved fastsetting av snøscooterløyper ta hensyn til naturmangfold. Det er krav om at løypenes virkning på naturmangfold i influensområdet skal være utredet før forslag til løyper sendes på høring.

Av kommunens vedtak skal det fremgå hvordan kommunen har vurdert innkomne uttalelser, og hvilken betydning disse er tillagt. Kommunens vurdering etter femte ledd, bl.a. når det gjelder hensyn til naturmangfold, skal også fremgå av kommunens vedtak.

De miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved vurderingen, jf. § 7 i samme lov, og skal fremgå av beslutningen.

[Miljødirektoratets notat av 7. januar 2016 om naturmangfold og planlegging av snøskutertraseer](#) sier en del om de vurderinger som skal gjøres og hvordan en kan ta hensyn til naturmangfold. Notatet inneholder bl.a. en veiledende oversikt over arter det må tas ekstra hensyn til, herunder sårbar periode og varsomhetssoner.

Når motorferdselloven sier at kommunen skal ta hensyn til naturmangfold, mener vi at dette gir føringer for vektingen av naturmangfold. Det er ikke tilstrekkelig å legge de miljørettslige prinsippene til grunn. Kommunen plikter å ta hensyn til naturmangfoldet, og står ikke fritt til å vekte ønsket om en snøscooterløype tyngre.

Kommunen skal også ta hensyn til bolig- og hytteområder, landskap, kulturminner og kulturmiljø og sikkerheten for dem som kjører og andre.

Hensynet til det kommunale selvstyre i denne sammenheng

Statsforvalteren skal i henhold til forvaltningsloven § 34 andre ledd legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyre ved prøving av det frie skjønnet. Det skal fremgå av vedtaket hvordan vi har vektlagt hensynet til det kommunale selvstyret.

Det er bare ved prøvingen av det frie skjønn at vi skal legge stor vekt på hensynet til det kommunale selvstyret. Statsforvalteren mener at det kan stilles spørsmål ved hva som er underlagt kommunens frie skjønn når det gjelder fastsetting av snøscooterløyper. Vurderingen av vesentlig skade eller ulempe for reindrifta kan ikke være underlagt kommunens frie skjønn.

Kommunen har plikt, jf. bruken av «skal», til å ta særskilt hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet, og til å ta hensyn til bl.a. naturmangfold og bolig- og hytteområder. Ved vurderingen av om kommunen har tatt tilstrekkelig hensyn til friluftsliv og naturmangfold, vil det kommunale selvstyre komme inn ved at det skal en del til for å oppheve kommunens vedtak. Jf. Klima- og miljødepartementets brev av 4. oktober 2017 og 27. februar 2023. Brevet fra 2017 sier bl.a. dette:

«I de aller fleste tilfelle vil vurderingen av om det er grunnlag for å oppheve vedtaket bero på om kommunen har gjort en saklig og forsvarlig vurdering og avveining av de ulike hensynene mot hverandre, herunder vurdert muligheten for avbøtende tiltak og mindre konfliktfylte løsninger, jf. Prop. 35 L (2014-2015) side 41: "Kommunen skal forsøke å finne løsninger for å unngå konflikt med disse hensynene".

Bare der kommunens vektning av de ulike hensynene er klart uforholdsmessig – for eksempel der kommunen har sett helt bort fra de hensyn loven sier den skal vektlegge eller avveiningen ut ifra den konkrete situasjonen fremstår svært urimelig i disfavør disse hensynene, er det etter departementets syn grunnlag for å oppheve vedtaket».

Der det utelukkende er snakk om å veie hensyn av lokal karakter opp mot hverandre, er kommunen nærmest til å foreta disse avveiningene. Dersom det er snakk om nasjonale eller vesentlige regionale interesser, vil ikke det kommunale selvstyret ha like stor vekt. Terskelen for å oppheve kommunens vedtak skal imidlertid ifølge departementet være høy også i slike tilfeller.

Selbu kommunestyres vedtak av 01.03.2021 i sak 3/21

Vi legger til grunn at løypene er vedtatt slik det fremgår av forskriften og kartet i Lovdata datert 01.03.2021.

Kunnskapsgrunnlag/dokumenter Statsforvalteren har hatt tilgang til

Det foreligger en konsekvensutredning (KU) utarbeidet i 2017 som omfatter hele løypenettet. Oppdaterte og nødvendige vurderinger, samt generelle merknader, er gjort for nye og endrede traseer; Vi har mottatt dokumentet «06 Generelle merknader for alle traseer 20200929a» utarbeidet av administrasjonen i kommunen. Dette dokumentet, som også er en innstilling til kommunestyret, er oppdatert i ny innstilling; Vi har mottatt dokumentet «Gjennomgang øvrige vilkår og øvrige klager 20211206». Vi har mottatt oversiktskart, kart traseer enkeltvis påført konsekvensverdi og kart rekreasjonsløyper og skispor.

For øvrig har vi benyttet oss av høringsdokumentene som er lagt ut på kommunens hjemmesider, [høring](#) og [melding om vedtak](#). Saken er rotete og kompleks, og ikke alle relevante dokumenter i saken fulgte med i oversendelsen hit. Det har derfor tatt lang tid for Statsforvalteren å sette seg inn i klagesaken.

Naturmangfold - kommunens kunnskapsgrunnlag og vurderinger

Konsekvensutredningen (KU) utarbeidet i 2017 omfatter hele løypenettet. I dokumentet «Generelle merknader for alle traseene 20200929» finner vi noen overordnede vurderinger av naturmangfold

på s. 11-14. Løypeforslaget er her vurdert av kommunen etter de miljørettslige prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12. Vi har også mottatt dokumentet «Gjennomgang øvrige vilkår og øvrige klager 20211206».

Vedlegget til høringen «04 Oversikt konsekvensanalyse og vurdering alle løyper 20200929a» (kartene med konsekvensverdier) har de opprinnelige konsekvensverdiene fra saksutredningen før høring. Vedlegget 12 «Naturmangfoldvurderinger – alle nye og endrete traseer» inneholder opprinnelig naturmangfoldvurdering fra før høringen. I forbindelse med gjennomgangen av høringsinnspill til 2. gangs-behandlingen i mars 2021 ble det gjort justeringer av konsekvensverdiene, og dette lå til grunn for klagebehandlingen senere. Se de tre første vedleggene til saksfremlegg PS 3/21. Filen/dokumentet «Statistikk 20210125-oppdateret farger i første kolonne – ellers likt» er oppdatert etter høringen. Dokumentene «Kart Traseer enkeltvis» i oversendelsen til Statsforvalteren har også de oppdaterte konsekvensverdiene etter høringen.

I klagebehandlingen er det satt opp en tabell med løyper, type løype og «vilkår», som er vedtatt av kommunestyret. Vurderinger av naturmangfold og sårbare arter fremgår i et egne avsnitt under denne tabellen. Her fremgår: «I forbindelse med klagebehandlingen er det innhentet kunnskap fra ekspertise lokalt for avklaring i enkelte konfliktområder», og «Selbu kommune er kjent med at det er rovfugl og tidlighekkende arter i influensområdet til enkelte av løypene på strekningene Østerungen - Bringtjennin, Østrungen Vest, skisenteret Vekta og Øvre Innbygdsvegen - Langlisdalen. Vi har innhentet informasjon fra lokale personer med god ornitologisk kunnskap som bekrefter dette.» Dette gjelder løypene B19, E07 og E10 etter det vi forstår.

Kommunen skriver i klagebehandlingen:

«For vår vurdering av naturmangfold i saken er det brukt alle relevante kilder for hver enkelt trase. I tillegg er lokal kunnskap til områdene brukt i vurderingene. I forbindelse med klagebehandlingen har vi hentet kunnskap fra ekspertise lokalt for avklaring i enkelte konfliktområder.

Kommunedelplan naturmangfold skal gjennomføres i perioden 2021- 2024. Her bestemmes hvilke deler av kommunen som må nærmere kartlegges for blant annet naturverdier. Skal det her komme nye opplysninger som ikke er forenlig med etablert rekreasjonsnett, vil nødvendige tiltak bli iverksatt. Hensynet til naturmangfold og sårbare arter er viktig for kommunen.»

Klagebehandling

Statsforvalteren vil i det videre vurdere klagene både etter tema og etter de enkelte løypene og løypeområdene som er påklaget, ut fra hva vi mener er hensiktsmessig.

Manglende medvirkning

Statsforvalteren i Trøndelag skriver i sin høringsuttalelse at de registrer at det ikke har vært lagt opp til medvirkning i forkant av høringen, og at dette er uheldig.

FNF Trøndelag påklager kommunestyrets vedtak i sin helhet på grunn av blant annet manglende medvirkning. De skriver:

«Vi har i denne saken savnet involvering av berørte og interesseorganisasjoner. Selbu kommune har fra før av et omfattende løypenett for fornøyleskjøring og dette forslaget til utvidelse av løypenett er en svært konfliktfull sak. Det er kritikkverdig at kommunen ikke

informerer og involverer samtlige av de berørte gruppene i prosessen. Administrasjonen har også påpekt dette under avsnittet «Medvirkning: Før endelig vedtak bør kommunen åpne for at ulike berørte parter kan ta kontakt eller inviteres, for nærmere dialog der man drøfter utfordringer som har kommet fram i høringen.» Vi mener derfor at vedtaket må kjennes ugyldig på grunn av manglende medvirkning og involvering jfr. forvaltningslovens § 37.

Det svekker også rettsikkerheten at saken er presentert på en kompleks måte. Det er utfordrende for den vanlige turgåeren å få en rask oversikt over foreslåtte løyper og hvor disse går i forhold til de etablerte skitraseene. Det er mange ulike versjoner av dokumenter og kart fra de tidligere behandlingene av løyper. Saken var faktisk så kompleks at politikerne kommenterte det under kommunestyrebehandlingen. De påpekte også at de ikke hadde fått et kart som viste hvor de enkelte løypene var. Vi mener det i slike saker må tilstrebnes en enkel presentasjon av saken og at alle som kan tenkes å bli berørt blir involvert på et så tidlig stadium som mulig.»

Saanti sijte mener det er sterkt beklagelig at ikke Selbu kommune inviterer til møte og dialog før de legger ut nye forslag til snøscooterløyper til høring. De deltar gjerne sammen med kommunen i hvordan forskriften skal utformes i forhold til reindriften. Saanti sijte krever å få delta i behandlingen av retningslinjene som angår blant annet tilførselsløyper innenfor sine områder.

Vi registrerer også at Trøndelag fylkeskommune i sin høringsuttalelse skriver følgende:

«Høringsforslaget er svært omfattende med mange vedlegg. Saken fremstår uferdig og er krevende å ta stilling til. Bruken av fargekoder, bokstavkoder og tallkoder gjør det svært vanskelig å få oversikt og se sammenhengen mellom det som er vist på kart, i bestemmelser og øvrige vedlegg/høringsdokumenter. Det gjør det også vanskeligere for andre som ønsker å medvirke/involvere seg (innbyggere, hytteeiere m.fl.).

Høringsforslaget er kun oversendt sektormyndigheter og nabokommuner, det er ikke av holdt folkemøter eller annen form for medvirkning i forkant av høringen. Forslaget er sendt på høring uten kommunens vurdering.»

Kommunens vurdering av klagene

Når det gjelder klagen fra Saanti sijte, er det sagt at kommunen vil sikre medvirkning fra ulike interessenter i prosessen, inkludert reindrift, med å utarbeide retningslinjer for behandling av nye forslag til tilførselsløyper. Det innebærer blant annet vilkår for å kunne få godkjent en søknad (hensyn til reindrift, avstand, antall hytter o.l.)

Til klagen fra FNF Trøndelag er det vist til forvaltningslovens § 37 og sagt at medvirkning er tilstrekkelig gjennomført gjennom høringen til sektorinteressene og andre berørte og instanser.

Statsforvalterens vurdering

Å etablere snøscooterløyper krever medvirkning, samarbeid, offentlighet og informasjon. Regelverket stiller nokså strenge krav når det gjelder utredning, prosess og hvilke hensyn som skal tas. Motorferdselsforskriften § 4a tredje ledd gjelder i tillegg til reglene i forvaltningsloven kapittel VII.

Medvirkning er helt sentralt, og forutsetter bl.a. at høringsforslag er utformet på en slik måte at det er mulig for alle som kan bli berørt å sette seg inn i forslaget.

Det er også slik at noe medvirkning må sikres i en tidligere fase enn når forslag til løyper sendes på høring. Kommunens planlegging av løyper skal f.eks. skje i samråd med berørte reinbeitedistrikter. Kontakt med berørte reinbeitedistrikt er nødvendig for at kommunen skal ha tilstrekkelig informasjon om reindriftsinteressene, og for at kommunen skal kunne vurdere om løyper vil være til vesentlig skade eller ulempe for reindrifta.

Administrasjonen hadde innstilt på dialog med berørte parter etter høringen, men det burde etter vår oppfatning ha vært lagt til rette for dialog og medvirkning også på et tidligere tidspunkt.

Statsforvalteren mener den faktiske adgangen til medvirkning har vært for dårlig i saken, og at det med dette foreligger en saksbehandlingsfeil. Vi er likevel noe usikre når det gjelder hvorvidt den mangelfulle adgangen til medvirkning har virket bestemmende på vedtakets innhold, jf. forvaltningsloven § 41. Klagene viser at berørte parter og interesser i stor grad har greid å sette seg inn i saken, og har kommet med sine merknader og synspunkter også i høringsfasen. Kommunestyrets vedtak tilsier dessuten at vedtaket ville ha blitt det samme uansett hvilke innspill som hadde kommet i saken.

Den mangelfulle tilretteleggingen for aktiv medvirkning er etter vår oppfatning svært uheldig, men gir ikke i seg selv grunnlag for å oppheve kommunens vedtak. Vi vil imidlertid i det følgende legge vekt på forholdet.

Feil saksbehandling, manglende begrunnelse m.v.

FNF Trøndelag påklager kommunestyrets vedtak i sin helhet på grunn av feil saksbehandling, manglende begrunnelse, manglende kartlegging og mangelfull vurdering av samlet belastning.

Nå det gjelder saksforberedelse og kommunestyrets vedtak, anfører de:

«I denne saken har administrasjonen lagt opp til en todelt politisk behandling. Grunneierlagets forslag til nye løyper ble utredet på en forenklet og overordnet måte og alle løypene ble lagt ut på høring uten noen form for seleksjon fra administrasjonen sin side. Innstillingen fra administrasjonen var at politisk ledelse skulle gi en tilbakemelding på hvilke traseer de ville at administrasjonen skulle jobbe videre med. De utvalgte løypene skulle deretter utredes mer detaljert og ulike hensyn veies opp mot hverandre.

Denne fremgangsmåten er presisert gjentatte steder i saksframlegget. Under avsnittet «Vurderinger» står det bla. «(..) administrasjonens tilråding er at det er nødvendig med grundigere og lokale vurderinger enn dette for både enke/traseene med høyt konfliktnivå og løypenetten som helhet, før en kan fastsette nytt løypenett i lokal forskrift». I kommunedirektøren sin innstilling står det at «Gjennomgangen skal føre fram til hvilke traseer en ønsker å jobbe videre med (..)». I kommentar til vårt høringssvar skriver administrasjonen: «Av kapasitetsårsaker kunne ikke alle forslag til traseer utredes i detalj før de ble sendt på høring. En grovsortering er nødvendig først, slik at administrasjonen kan jobbe mer med de traseene en velger å jobbe videre med, etter å ha hørt høringsuttalelsene og gjort en nærmere administrativ og politisk vurdering. Dette ble dessverre ikke forklart i høringsbrevet.»

Videre i klagen skriver de dette:

«Da saken ble behandlet i kommunestyret 1. mars bar debatten preg av at politikerne blandet sammen videre utredning og endelig vedtak. Vi mener Selbu kommunestyre gjorde et vedtak som er en blanding mellom å vedta videre utredning av løyper og å endelig vedta

løyper: Løype B18 er vedtatt jfr. pkt. 3 i vedtaket, tilførselsløypene er vedtatt jfr. pkt. 4 i vedtaket, E-løypene skal utredes videre jfr. pkt. 2 i vedtaket (unntatt E13 og E14 som tas ut jfr. pkt. 1 i vedtaket). De øvrige A- og B-løypene er det ikke gjort noe vedtak på.

I kjølvannet av kommunestyrebehandlingen var nok de fleste litt usikre på hva som faktisk var vedtatt. Det var først 24. mars at saken ble kunngjort og da ble det presentert som om alle løypene unntatt E13 og E14 var vedtatt.

Vi mener at kommunestyrets vedtak ikke var et endelig vedtak av ny forskrift. Det kan ikke i etterkant av kommunestyrets behandling fortolkes og kunngjøres som et vedtak om «Revidering rekreasjonsløyper for snøscooter i Selbu kommune - Med ny lokal forskrift».

Kommunen

Kommunen har ikke kommentert dette i klagevurderingen.

Statsforvalterens vurdering

Vi er enige med klageren FNF Trøndelag i at kommunestyrets vedtak slik det fremgår av saksprotokollen tilsier at E-løypene ikke ble vedtatt, men skulle behandles og kartlegges videre. Når kommunen senere har kommet frem til at også de aktuelle E-løypene ble vedtatt, finner vi imidlertid å måtte legge dette til grunn.

Administrasjonens innstilling var at det skulle gjøres en gjennomgang og vurdering etter gjennomført høring, og at denne gjennomgangen skulle føre fram til hvilke av traséene det skulle jobbes videre med. Saksutredningen inneholder vurderingen av de enkelte løypetraséene, inndelt ut fra konfliktnivå.

Vi viser til det som er gjengitt ovenfor om hensynet til det kommunale selvstyret og det som der er gjengitt fra Klima- og miljødepartementets brev av 04.10.2017. Departementet har også nylig vist til dette brevet. Kommunestyrets vedtak mangler en vurdering og avveining av de ulike hensynene mot hverandre, og muligheten for avbøtende tiltak og mindre konfliktfylte løsninger er ikke vurdert. Kommunestyret har ved å vedta løypene ikke gjort forsøk på å finne løsninger for å unngå konflikt med hensyn som skal ivaretas. Vi mener at de med dette helt har sett bort fra de hensyn som i henhold til regelverket skal vektlegges, og dette gir grunnlag for å oppheve vedtaket.

Kommunestyrets vedtak i sak 3/21 inneholder imidlertid avbøtende tiltak for løype B18 (fartsgrense 20 km/t). Når det gjelder tilførselsløypene er sagt at disse ikke blir åpne, men kun til bruk for hytteeiere i de respektive hyttefelt. Vi vil komme inn på dette under vurderingen av løype B18 konkret og når det gjelder tilførselsløypene spesielt.

Når kommunestyret har valgt å vedta løyper, også med konflikt og uakseptabel konflikt, uten vurderinger av avbøtende tiltak og mindre konfliktfylte løsninger, er det etter vår oppfatning ikke tatt hensyn til friluftsliv, naturmangfold, bolig- og hytteområder eller andre interesser som omfattes av konsekvensutredningen.

Dette gjelder altså løyper som er vedtatt på tvers av administrasjonens faglige vurderinger om at løypene med konfliktvurdering -3 (uakseptabel konflikt) ikke fastsettes, og at det bør vurderes tiltak som reduserer konflikt for løype med konfliktvurdering -2 (konflikt). Disse løypene oppheves med den begrunnelse at kommunestyret ikke har gjort en saklig og forsvarlig vurdering og avveining av hensynet til blant annet naturmangfold og friluftsliv opp mot andre hensyn, slik

motorferdselregelverket krever. I tillegg er det for noen traseer ikke vurdert ny kartlegging av naturmangfold og friluftsliv selv om administrasjonen har gått inn for dette. Minimal tilrettelegging for medvirkning og det forhold at saken er kompleks og har vært vanskelig å sette seg inn i for høringspartene, styrker vår vurdering av at disse løypene må oppheves.

Dette innebærer at følgende løyper oppheves: A02N01, A04N01, TA04N01, A05E02, A07N01, A08N01, TA08N01, TA08N02, B08E01, TB10N01, TB10N02, TB10N03, B15E01, TB15N04, B18, TB18N01, B19, TB19N01, TD06N07, TD06N09, E01, E02, E03, E04, E05, E06, E07, E08, E09, E10, E11 og E12.

Traseer som av administrasjonen er vurdert til å ha et lavt konfliktnivå og som ble anbefalt vedtatt uten endringer, oppheves ikke. Vi vurderer det slik at det når det gjelder disse løypene er tatt tilstrekkelig hensyn til de interesser som skal ivaretas. Dette gjelder følgende løyper: TA01N01, TA01N02, A02E01, TA04N02, A09E01, TB15N01, TB15N02, TD03N01, TD06N01, TD06N02, TD06N03, TD06N04, TD06N05, TD06N06, TD06N08, A05E01, A06E01 og A07E01.

Dette innebærer i praksis oppheving av samtlige enkeltløyper som det er klaget på. Vi finner likevel at det er behov for en nærmere vurderinger på enkelte punkter, særlig med tanke på kommunen mulighet til å vedta løypetraséer på nytt med avbøtende tiltak og etter en vurdering av om det er mulig å velge mindre konfliktfylte løsninger.

E-løypene med tilhørende parkeringsplasser

E01, dvs. del av D1 Lovdatakartet

Det er på det rene at løype E01 er lagt inn i Stjørdal kommune. Løypa er ved kommunens forberedende klagebehandling tatt med under løyper som ikke vedtas godkjent, med vilkår «venter på endelig vedtak i Stjørdal kommune». I og med at løypa er med på kartet som ligger i Lovdata, finner vi uansett grunn til å inkludere løypa i klagebehandlingen.

Selbu kommune har ikke kompetanse/myndighet til å vedta scooterløype inn i en annen kommune. Denne delen av E-løpa må dermed oppheves som ugyldig.

Løypene E01-E07 og E10 - E08 når det gjelder reindrift

Løypene E01 - E07 fra Selbuskogen skisenter til Vekta og løypene E10 - E08 fra Innbygda til Langsetmyran er påklaget av Saanti sijte pga. reindrift. E01- E10 har blitt til D1-3 og D5-8 i Lovdatakartet.

Løypene E01-E03 og E05- E12 har av kommunens administrasjon fått konsekvensvurdering -3, som betyr «Uakseptabel konflikt. E04 har fått konsekvensvurdering -2.

Reindrift

Saksopplysninger

Løypetraseene ligger innenfor Saanti sijte/Essand reinbeitedistrikt.

Kommunen har omtalt reindrift som tema på side 16 og 17 i «Generelle merknader for traseer». Det fremgår her at konsekvensen i konsekvensmatrisen for hver av disse traseene settes til -1 (akseptabelt konfliktnivå), under forutsetning av at man finner akseptable løsninger i politisk og administrativ dialog med reindriften om hvordan man kan etablere ei løype som ikke er i konflikt med reindriften.

I konsekvensanalysen står det følgende om løypetraseene E01-E12 (D1-D8): «Medfører økt fragmentering av reinbeiteområde Saanti sijte/Essand. Avklares med reindriften.» Konsekvens -1.

Løypetraseene E01-E05 og E08-E12 (D1-D8) er i reindriftskartet vist som tidlig høstbeite, høstvinterbeite, tidlig vinterbeite og vårbeite for okserein og fjorårskalver. Løypetraseene E06-E07 (D6-D8) er i tillegg vist som senvinterland og ligger innenfor en fem kilometers radius fra kalvingsland. Reindriftskartet viser at løypetraseene berører flere trekkleier.

Distriktsplanen for Saanti sijte beskriver at distriktet er et helårsdistrikt, og at det ikke er fastsatt beitetider eller beitegrupper. Størstedelen av reinflokken blir samlet før jul og flyttet sørover til vinterbeitene innenfor Fæmund sijte. Under vinterflyttinga blir deler av reinflokken igjen i vinterbeitene i Saanti sijte. Under spesielle forhold kan dette gjelde hele reinflokken. Bruken av enkeltområder i distriktet avhenger blant annet av vær og beiteforhold, og kan variere mellom år.

Vårflyttinga fra vinterbeitene i Fæmund sijte nordover til vårbeitene skjer normalt i april før kalvinga. Klimatiske forhold og fare for sammenblanding av rein med nabodistrikter kan framskynde flyttinga.

Det er viktig å være klar over at en tradisjonell flytting med rein, ikke nødvendigvis betyr at all rein er flyttet forbi et område. Strørein og etternølere vil vanligvis trekke etter hovedflokkene som har blitt flyttet. Dette kan pågå i en lengre periode. For reindriften er det viktig at rein på naturlig trekk uforstyrret kan finne fram til områdene der det aktuelle årstidsbeitet eller kalvingslandet ligger.

De aktuelle løypetraseene åpnes i henhold til forskriftens § 4 første ledd bokstav a tidligst 1. desember og stenger senest 5. mai. Det er i henhold til bokstav d ikke tillatt med kjøring mellom kl. 23.00 og 07.00.

§ 4. Åpning og stenging av løypenettet

- a. *Løypenettet åpnes tidligst 1. desember og stenges seinest 5. mai, med unntak av B02-B14 (se tabell). Snøscooterkjøring er bare tillatt på snødekt mark. Dette betyr at en scooterløype ikke kan åpnes før den i sin helhet er snødekt, og at den må stenges dersom hele eller deler av den blir bar. Traseer som berører kalvingsområder og/eller sentrale senvinterbeiter for rein, åpnes tidligst 1. desember og stenges senest 25. april. I de enkelte år reinen har behov for området innen disse datoene, kan reindriftnæringa ta kontakt med kommunen for ev. stenging av løypene tidligere enn 25. april.*
- b. *Kommunen skal stenge hele eller deler av løypenettet dersom reinbeitedistriktene v/ledere ber om dette av hensyn til reindriften.*

Klagen fra Saanti sijte

For at **Saanti sijte** kan godta at løypene E01 – E07 fra Selbuskogen skisenter til Vekta og løypene E10 - E08 fra Innbygda til Langsetmyran blir anlagt, må Selbu kommune endre forskriftens § 4 bokstav a og b. Saanti sijte må ha full medbestemmelsesrett når det gjelder når en løype kan åpnes, om den overhode kan åpnes og ved stenging i en periode eller stenges for sesongen innenfor et gitt tidsrom 15. jan til 15. april. Hele andre avsnitt i forskriften § 4 bokstav a må omformuleres. Reinen har hvert år behov for å bruke disse områdene til å beite og det berører også før- og etterjulsbeiter i tillegg til kalvingsområder og sentrale senvinterbeiter for rein.

Saanti sijte er villig til og deltar gjerne sammen med kommunen i hvordan forskrift en skal utformes i forhold til reindriften.

Kommunens vurdering av klagen

«Hensynet til reindriften i beitedistriktenes områder skal ivaretas. Utsatt åpning eller midlertidige stengninger i tidsrommet 15. jan til 15. april gjennomføres når reindriften viser til aktivitet i området. Ved god dialog og gjensidig tillit lar dette seg gjennomføre.»

Kommunen mener kommunestyret allerede har tatt hensyn til dette i den vedtatte forskriften § 4 bokstav a og b.

Statsforvalterens konklusjon

Med åpningstidene som er vedtatt, mener vi at løypetraseene E01-E12 (D1-D8) vil være i strid med motorferdselslovens vilkår i § 4 a og medføre vesentlig skade eller ulempe for reindriftsverdiene i området. Hovedkonflikten er i en periode på forvinteren før distriktet har samlet rein og flyttet til Fæmund sijte, samt på våren i forkant av og under kalvinga. Vi mener at bestemmelser som begrenser åpningstida har en reell avbøtende effekt. Bestemmelsene må da utsette åpningstida på forvinteren og stenge løypene før reinen kommer inn i områdene på våren. Åpningstida for løypene må etter vår vurdering settes fra 15. januar til 15. april. Dette er i samsvar med Saanti sijte sine anbefalinger.

Forskriften må videre beholde bestemmelsen som sikrer at løypene kan stenges ved behov av hensyn til reindrift også innenfor denne perioden. Kommunen bør ha en god dialog med reinbeitedistriktet om forholdene på vinterbeitet og stenge løypene hvis det er nødvendig av hensyn til variert beitebruk og dyrevelferd.

Forskriftens § 4 a andre ledd endres til: Traseer som berører kalvingsområder og/eller sentrale senvinterbeiter for rein, åpnes tidligst 15. januar og stenges senest 15. april. I de enkelte år reinen har behov for området innen disse datoene, kan reindriftnæringa ta kontakt med kommunen for ev. stenging av løypene tidligere enn 15. april.

Åpningstida for løypene må etter vår vurdering settes fra 15. januar til 15. april.

Statsforvalterens vurdering

I konsekvensanalysen har kommunen satt konsekvensgraden til -1 (akseptabelt konfliktnivå) under forutsetning av man finner akseptable løsninger med reindriften. Videre har kommunen begrunnet dette med at løypetraseene medfører økt fragmentering av beiteområdet til Saanti sijte. Saanti sijte mener konsekvensgraden burde ha vært satt til -2 for løypetraseene E01-E07 (D1 og D5-D8).

Ut fra Statsforvalterens kunnskap om reindriften bruk av området, mener vi at kommunen har undervurdert de negative konsekvensene for reindriften. Vi vurderer likevel at saken, gjennom prosessen og klagen, er godt nok opplyst når det gjelder områdebruken og hvilke reindriftsverdier som er til stede i området. Vi har derfor kommet fram til at vi ikke krever flere tilleggsutredninger for at vi skal kunne vurdere konsekvensene av løypa for reindriftsinteressene.

Løypetraseene ligger i vinterbeitelandet til Saanti sijte. Løypetraseene E06-E07 (D6 og D8) ligger i senvinterland og innenfor en fem kilometers radius fra kalvingsland.

I 2017 gikk ulike forsknings- og utredningsmiljøer sammen om å lage en omforent kunnskapssyntese om vindkraft og reinsdyr basert på tidligere studier (Strand m.fl. 2017, NINA Rapport 1305). Denne syntesen tar også for seg tekniske inngrep og forstyrrelser generelt. Unnvikelseeffektene kan

varierte med årstid, beiteforhold, topografi, omfanget av aktivitet, øvrige inngrep og tamhetsgrad/sårbarhet hos reinen.

Effektene av infrastruktur og forstyrrelser kan deles inn i tre skalanivåer. Skalaen bygger på en omtrentlig unnavikelsesavstand basert på resultater i tidligere studier. Det laveste skalanivået er området de fleste av reinen trekker unna på grunn av direkte forstyrrelser fra et inngrep eller menneskelig aktivitet, uavhengig av årstid (ca. 1 km radius). Det mellomste skalanivået er et litt større område, hvor mange av dyrene fortsetter å bevege seg bort fra inngrepet og reduserer arealbruken, noe avhengig av årstid og dyrekategori (ca. 3 km radius). Det høyeste skalanivået er området hvor de mest sårbare og sky dyrene trekker unna og reduserer arealbruken, for eksempel kalvdrektige simler på våren (ca. 5 km radius).

Over tid kan rein systematisk sky områder med gjentatte forstyrrelser, noe som gir mer langvarige unnavikelseseffekter. NINA rapport 1903 (Gundersen m.fl. 2021) underbygger dette. I rapporten anbefales det derfor at motorferdsel på senvinteren i et kalvingsområde som villreinen tidligere brukte, bør reduseres til et absolutt minimum og avsluttes i god tid før kalvinga.

Statsforvalteren mener disse resultatene er relevante for snøscooterløyper. Særlig for senvinterbeiter og kalvingsland bør det legges til grunn at simler kan unnvike områder i en fem kilometers radius fra løypene. Dette er kunnskap OED la til grunn for sin behandling av Stokkfjellet vindkraftverk. Det samme gjorde Miljøverndepartementet i sin behandling av innsigelser til kommuneplanens arealdel for Selbu 22.05.2006. Her fastslo de at det var behov for en buffersone på fem kilometer mellom hytteområder og sårbare kalvingsområder for å unngå økt stressnivå hos simlene i kalvingstida. Forskningsresultatene og departementenes vurderinger ligger til grunn for våre vurderinger om hvilke områder som kan bli påvirket av snøscooterløyper.

Området har samlet sett stor verdi for distriktet. Det består av minimumsbeiter og er innenfor en fem kilometers radius fra kalvingsland. Hovedkonflikten er i en periode på forvinteren før distriktet har samlet rein og flyttet til Fæmund sijte, samt på våren i forkant av og under kalvinga. Statsforvalteren mener på bakgrunn av dette at løypetraseene vil være til vesentlig skade og ulempe for reindrift, særlig dersom ikke bruken reguleres med kortere tidsbegrensninger.

Bestemmelser som sikrer at løyper skal stenges når det er nødvendig av hensyn til reindrift, kan være et godt avbøtende tiltak for å sikre hensynet til reindriftingsinteressene. Dette gjelder i tilfeller hvor reindriftings bruk av et område normalt ikke kommer i konflikt med perioden for snøscooterkjøring.

Endret åpningstid fra 15. januar til 15. april, i tillegg til bestemmelser om at reinbeitedistriktet kan be kommunen stenge løypene ved behov, kan være tilstrekkelig avbøtende tiltak. Klimaendringer kan påvirke vinter- og vårbeitene negativt. Da er det viktig at reindriften har mulighet til å variere beitebruken og har mulighet til å la reinen spre seg over større områder for å få tilgang til beite på bakken. Det betyr at forskriften må beholde bestemmelsen som sikrer at løypene kan stenges ved behov av hensyn til reindrift også innenfor den fastsatte perioden. Særlig av hensyn til dyrevelferd er det viktig at denne bestemmelsen beholdes.

E-løypene og naturmangfold

Løypene E01-E03 og E05- E12 har av kommunens administrasjon fått konsekvensvurdering -3, som betyr «Uakseptabel konflikt. E04 har fått konsekvensvurdering -2.

Løypene **E04, E07, E08, E09, E10, E11, E12, dvs. D6, D2, D3 og D4 i Lovdata-kartet** er påklaget av Statsforvalteren i Trøndelag pga. naturmangfold og FNF Trøndelag pga. naturmangfold og friluftsliv. Statsforvalteren i Trøndelag har påklaget løype **E02** pga. manglende bestemmelser om tidligere stengning av denne løypen av hensyn til registrerte sensitive arter i influensområdet. FNF Trøndelag har påklaget **alle E-løypene med konsekvensverdi -3** pga. manglende begrunnelse, **E02-E12** pga. manglende kartlegging og/eller virkninger på naturmangfold, spesielt **E06, E11 og E12**.

Klagen fra Statsforvalteren i Trøndelag når det gjelder løypene E01, E02, E03, E05, E06, E07, E08, E09, E11, E12, E13 og E14 er også begrunnet i manglende kartlegging av rovfugl og tidlighekkende arter i influensområdet for løypene. Begrunnelsen er at dette er en viktig del av kunnskapsgrunnlaget for å vedta slike løyper.

Også FNF Trøndelag har klaget på manglende kartlegging av naturmangfold.

Vi har ovenfor konkludert med at alle disse løypene oppheves, fordi kommunestyret ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til bl.a. naturmangfold og friluftsliv. Statsforvalteren i Trøndelag og FNF Trøndelag er med dette gitt medhold i klagen når det gjelder E-løypene.

Det er i kommunens forberedende klagebehandling sagt at «kommunen vil holde disse kjente lokalitetene under oppsyn for å se om trafikk en langs løypene vil ha en negativ innvirkning på disse artene. Dette vil vi få hjelp til ved fortløpende oppdatering fra det lokale ornitologmiljøet. Løypene i de nevnte områdene holdes åpne i tre år før en ny grundig evaluering gjennomføres. Blir resultatet av evalueringen at løypene har negativ innvirkning på de sårbare artene vil nødvendige tiltak bli iverksatt.»

Dette innebærer ikke på noen måte at det er tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfold. Løypenes virkning på naturmangfold skal være utredet før forslag til løyper sendes på høring, jf. motorferdselloven § 4a fjerde ledd og motorferdsselforskriften § 4a sjettede ledd. Det er ikke tilstrekkelig å utrede hvilken virkning løypene faktisk fikk på naturmangfoldet. En slik tilnærming er også sterkt i strid med føre-var-prinsippet i naturmangfoldloven § 9. Heller ikke henvisningen til en fremtidig kommunedelplan for naturmangfold tilsier at det ved vedtakelsen av løypene er tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfold.

Konklusjon vurdering naturmangfold:

Alle E-løypene (D-løypene i Lovdatakartet) oppheves som ugyldige.

E13 og E14 har blitt tatt ut av kommunestyret og er altså ikke vedtatt.

E-løypene og friluftsliv

FNF Trøndelag har klaget på **løypene E02-E12** når det gjelder friluftsliv og manglende kartlegging av friluftsliv for hele vedtaket og E-løypene spesielt.

Klager mener hensynet til friluftslivet ikke er vektlagt i tilstrekkelig grad for løypene E02-E12. Dersom også dette området får scooterløyper vil samtlige tre viktige friluftsområder i kommunen ha scootertrafikk. De påklager løypene E02-E12 fordi de gir store negative sumvirkninger for friluftsliv og naturmangfold.

FNF Trøndelag mener kommunens kartlegging av friluftslivsverdiene fra 2014 er så mangelfull at den ikke kan brukes som grunnlag for revisjon av fornøylesløyper. Kartleggingen er svært grovmasket.

Den fokuserer mest på friluftslivet om sommeren og synliggjør ikke de store områdene som brukes vinterstid. De nevner spesielt området rundt Rensfjellet og Selbuskogen-Vekta, området hvor alle E-løypene er vedtatt.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren ser at det er grunn til å stille spørsmål ved om virkningen løypene vil ha for friluftsliv faktisk er utredet, ut fra det som er anført om kartleggingen. Kommunen har uansett ikke tatt tilstrekkelig hensyn til støy og andre ulemper for friluftslivet, jf. det som er sagt ovenfor om dette. Vi finner det derfor ikke nødvendig å ta stilling til om friluftslivskartleggingen kan aksepteres, men anbefaler kommunen å gjøre en ny kartlegging ut fra [Miljødirektoratets håndbok M98-2013](#).

Klagen fra Christian Frøseth på løype E04, dvs. D5 i lovdatakartet

Det er etter det opplyste anlagt scooterløype ca. 20 meter fra Christian Røsseths hyttetomt/hytte som ligger på nordsiden av Tømmerdalsvegen gnr. 42 bnr. 9, der hvor løype E03-E04 og E08 knyttes i hop. Løype E04 passerer på nedsiden av han etter ca. 50 meter. Han er sterkt imot løypa pga. støy og lukt.

Kommunens vurdering

Klagen tas delvis til følge. Trase 04 rett vest for klagers hytte godkjennes med vilkår at den legges om slik «vist på kart».

Statsforvalterens vurdering

Denne løypa har vi allerede opphevet på annet grunnlag, og vi går derfor ikke nærmere inn i denne klagen.

Parkeringsplass P15 N, dvs. PD3 ved enden av løype E10, dvs. D2 i lovdatakartet

Vi gjengir fra kommunens saksutredning:

«Parkeringsplasser

Tilhørende nye/endrete parkeringsplasser kan også vedtas uten endringer, dersom tilhørende traseer etableres: P08E, P13E og P15N.»

Espen Lilletrøen vil ikke ha parkering i gårdsplassen sin ved gbnr. 43/20. Han har derfor klaget på parkeringsplass P 15 N/PD3.

Kommunen skriver om denne klagen:

Espen Lilletrøen ved gbnr. 43/20 informerer kommunen om problemer med at noen parkerer ved hans gårdsplass nær Veltet, omtrent en kilometer nord for angitt ny parkeringsplass P15N ved Nygarden rett sør for Øver Innbygdsvegen i Innbygda. Dette er langs trase E10 (Nygarden - Storsjøen). Espen Lilletrøen foreslår at det eventuelt ved dårlige snøforhold benyttes alternativ parkering litt lenger nord, ved Veltet, på eiendommen til Maria Langli i (042/001). Dette er parkeringsplass PD3 i Lovdata-kartet, ved enden av løype D2.

Kommunens vurdering

Klagen tas ikke til følge. Avklaring av forholdet krever ingen endring fordi parkeringsplass allerede er angitt og utover dette er det feilparkering.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren tiltrer i utgangspunktet kommunens vurdering. Men dersom kommunen vedtar snøscooterløyper som i praksis innebærer at folk parkerer slik at det blir til ulempe for nærliggende bebyggelse, vil dette kunne innebære at det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til bolig- og hytteområder.

Denne parkeringsplassen oppheves uansett fordi vi opphever tilhørende trase E10, og vi går derfor ikke nærmere inn på denne klagen.

Parkering – P11

Klagen fra FNF Trøndelag – klagen på parkeringsplass P11

De påklager også disse løypene ut fra det de mener er en urealistisk vurdering av parkeringskapasiteten på Vekta (P11), som er startpunkt for fornøyelsesløypen E07. De viser til at vilkåret for å kunne etablere fornøyelsesløyper blant annet er at de ikke skal medføre behov for terrenginngrep. De mener kommunen har gjort en feil vurdering av kapasitet på denne parkeringsplassen, og at det bare er et tidsspørsmål før det vil komme et reguleringsplanforslag som innebærer utvidelse av parkeringsplassen. De mener på dette grunnlag at vilkåret for å kunne vedta fornøyelsesløyper med startpunkt Vekta er lovstridig.

Vi kan ikke se at kommunen har vurdert denne klagen.

Statsforvalterens vurdering

Denne parkeringsplassen oppheves fordi vi opphever tilhørende trase E07, og vi går derfor ikke nærmere inn på denne klagen.

Statsforvalterens samlede vurdering av E-løypene med tilhørende parkeringsplasser

Løypene ville med endret åpningstid ikke ha vært til vesentlig skade eller ulempe for reindrifta.

Løypene oppheves fordi kommunestyret ved å vedta dem ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til friluftsliv, naturmangfold og bolig- og hytteområder. Administrasjonen har på grunnlag av utredninger kommet fram til konfliktvurderinger -3 og -2 for alle E-løypene, og kommunestyret har ikke gjort en saklig og forsvarlig vurdering og avveining av hensynet til naturmangfold mv. opp mot andre hensyn.

Statsforvalteren mener på dette grunnlag at samtlige at de nevnte E-løypene må oppheves. Parkeringsplasser må oppheves når de tilhørende traséene oppheves.

Statsforvalteren opphever løype E01-E12 med tilhørende parkeringsplasser P11 og P15N.

B-løypene

Løype B19 - Østrungen felleseter – Bringtjennin i kommunens fremstilling og vedtak (B14 jf. lovdatakartet)

Konsekvensverdien for friluftsliv, naturmangfold og reindrift er endret fra -1 til -3 for løype B19, og med merknad «kan ikke etableres» etter høringen, se statistikkfilen/dokumentet. Konsekvensverdi -3 fremgår også av «kart trase enkeltvis» for B19 vedlagt klagesaken. Se også KU på s. 87/88 blant annet.

Løypa er påklaget av Statsforvalteren i Trøndelag, FNF Trøndelag og hytteeier Rolf Johan Kulseth.

Reindrift

Saksopplysninger

Løypetraseen ligger i reindriftskartet utenfor det samiske reinbeiteområdet.

Kommunen har omtalt reindrift som tema på side 16 og 17 i «Generelle merknader for traseer». Det fremgår her at konsekvensen i konsekvensmatrisen for hver av disse traseene settes til -1 (akseptabelt konfliktnivå), under forutsetning av at man finner akseptable løsninger i politisk og administrativ dialog med reindriften om hvordan man kan etablere en løype som ikke er i konflikt med reindriften.

I konsekvensanalysen for løypa står det at reindrift hensyntas gjennom begrenset åpningstid, jf. klagebeslutning 2020.

Reindriftskartet viser at løypetraseen B19 (B14) er i følgende beiteområder som hører til Gåebrien sijte: Kalvingsland (vårbeite), lavereliggende sommerland, paringsland (høstbeite), tidlig høst vinterbeite og tidlig vinterbeite.

Distriktsplanen for Gåebrien sijte viser til at distriktet er et helårsdistrikt, og at det ikke er fastsatt beitetider eller beitegrupper. Størstedelen av reinflokken blir samlet før jul eller på nyåret, og flyttet sørover til vinterbeitene innenfor Fæmund sijte. Under vinterflyttinga blir deler av reinflokken igjen i vinterbeitene i Gåebrien sijte. Under spesielle forhold kan dette gjelde hele reinflokken. Bruken av enkeltområder i distriktet avhenger blant annet av vær og beiteforhold, og kan variere mellom år. Vårflyttinga fra vinterbeitene i Fæmund sijte til vestre del i Gåebrien sijte skjer normalt i slutten av april før kalvinga. Klimatiske forhold og fare for sammenblanding av rein med nabo-distrikter kan framskynde flyttinga.

Det er viktig å være klar over at en tradisjonell flytting med rein, ikke nødvendigvis betyr at all rein er flyttet forbi et område. Strørein og etternølere vil vanligvis trekke etter hovedflokken som har blitt flyttet. Dette kan pågå over en lengre periode. For reindriften er det viktig at rein på naturlig trekk uforstyrret kan finne fram til områdene der det aktuelle årstidsbeitet eller kalvingslandet ligger.

I tillegg til beiteområdene som ligger innenfor distriktsgrensene har Gåebrien sijte i sin klage datert 16.11.2017 beskrevet distriktets bruk av områder som ligger utenfor distriktsgrensene og det samiske reinbeiteområdet. Distriktet opplyser at sjøene Sørungen og Storlindvatnet utgjør en naturlig barriere mot nordvest for simleflokken på våren. Flokken beiter seg nordvestover på sørsiden av Neadalen etter opphold i vinterbeitene i Fæmund sijte. Flokken stopper naturlig opp mot sjøene etter vårtrekket, og sprer seg til begge sider av elva Nåla. I forkant av kalvinga trekker simlene til høyereliggende områder lenger sør. Her oppholder de seg til kalvene blir store nok til å følge mora. Etter at fostringsflokkene har begynt å samle seg og det begynner å bli grønt langs Neadalen, trekker storparten av simleflokken sørover i distriktet. Her følger de grønningen av dalene mot sør og oppover i høyden.

Distriktet beskriver også en bruk av Rensfjellet og Eggjafjellet lenger vest i Selbu. Rein som har trukket hit på egenhånd, blir samlet opp i disse fjellområdene. Det skjer i perioden fra desember til ut på nyåret, når isen er blitt farbar på Storhukkelvatnet og elva Hukla.

I reindriftskartene er det tegnet inn vårbeite og kalvingsland i området fra Stokkfjellet, Storvollfjellet, Storlifjellet til Mortenfjellet og videre sørover. Kalvingslandet strekker seg i reindriftskartet på det meste i overkant av fire kilometer nord og vest fra distriktsgrensene. Beskrivelsen av områdebruken stemmer med det som ble lagt til grunn da Olje- og energidepartementet (OED) behandlet konsesjonen for Stokkfjellet vindkraftverk i 2017.

Denne løypa er i henhold til forskriftens §§ 4 jf. 3 åpen fra tidligst 15/1 til senest 15/4, kl. 07.00 - 23.00. Fartsgrensen er 40 km/t.

Klagen

Etter en samlet vurdering mener **Statsforvalteren i Trøndelag** at etablering av løype B19 er til vesentlig skade og ulempe for reindriften og dermed i strid med motorferdselloven § 4a.

Vi gjengir klagers begrunnelse:

«Løype B19 (Bringen) berører vinterbeiteområder og kalvingsland i Gåebrien sijte. Løypa ligger rent formelt utenfor det samiske reinbeiteområdet, men ligger innenfor influensområdet og vil dermed påvirke kalvingsland og vinterbeite. Erfaringsmessig tar rein smarte og energibesparende veivalg når den legger ut på næringsøk, herunder å følge snøscooterspor eller traktorveier når de ikke er i bruk. Vinterstid kan løypa medføre at rein i større grad trekker vestover ut av det samiske reinbeiteområdet. Dette vil ha negative konsekvenser for reindriften ved at konflikt nivået i tilgrensede områder øker, og det vil medføre merarbeid for reindriften. Løypa vil være til ulempe for kalvingslandet, noe som over tid kan gi svært alvorlige utslag for produksjonen i reindriften. Løypa er etter Statsforvalterens vurdering til vesentlig skade og ulempe for reindrift en. Statsforvalteren frarådet etablering av overnevnte løype i brev datert 03.12.2020. Statsforvalteren viser også til Statsforvalteren i Nordlands uttalelse som settefylkesmann den 24.01.2020, hvor det konkluderes med at en tilsvarende løype utenfor distriktsgrensen i samme område ville være til vesentlig skade og ulempe for reindrifta.»

Kommunens vurdering av klagen

Klagen tas ikke til følge. Løype B19 ligger utenfor Riast - Hylling reinbeitedistrikt sitt område der endepunktet Bringtjennin ligger 1 km fra distriktsgrensa. I forrige behandling av den nye rekreasjonsløypa krevde settefylkesmannen i Nordland den 24.01.2020 begrenset sesong for løyper i tilsvarende nærhet til distriktsgrensene. Løype B19 ligger i tilsvarende nærhet til grensen og vil derfor bli gitt en begrenset sesong fra 15. januar 15. april.

Statsforvalterens konklusjon

Vedtak om etablering av løypetrasé B19 (B14) oppheves.

Bestemmelser om begrenset åpningstid, eller at løypene skal stenges ved behov av hensyn til reindrift, er ikke tilstrekkelig for å avbøte de negative konsekvensene i dette området.

Statsforvalterens vurdering

Statsforvalteren i Trøndelag skriver i klagen at løypetraseen ligger utenfor det samiske reinbeiteområdet, men at det ligger i influensområdet og vil dermed påvirke kalvingslandet og vinterbeitet til Gåebrien sijte. Kommunen har valgt å ikke ta klagen til følge blant annet fordi løypetraseen ligger utenfor reinbeitedistriktets beiteområde.

Løypetrasé B19 (B14) ligger formelt sett utenfor distriktsgrensa. Området brukes likevel i den faktiske utøvelsen av reindrifta i området. Vi legger til grunn den faktiske utøvelsen av reindrifta i området ved behandling av klagesaken, og viser til vurderingene i vårt vedtak av 24.02.2020:

«(...)

Reindriftslovens § 4 slår fast at den samiske befolkningen på grunnlag av alders tids bruk har rett til å utøve reindrift innenfor det samiske reinbeiteområdet. Innenfor det samiske reinbeiteområdet skal det legges til grunn at det foreligger rett til reinbeite innenfor rammen av loven, med mindre annet følger av særlige rettsforhold. Lovens forarbeider fremholder at driftsgrupper innen reindrifta gjennom lang tids bruk kan ha ervervet «særskilte rettigheter utover det som følger av loven». Loven utelukker altså ikke at det kan eksistere beiterett utenfor det samiske reinbeiteområdet.

I OEDs vedtak for Stokkfjellet vindkraftverk av 19.09.2017 skriver departementet: «Departementet konstaterer at det foreligger to versjoner av fagutredningen for reindrift, der den viktigste forskjellen er om gjeldende distriktsgrense i vest for utbredelsen av Riast/Hyllingen reinbeitedistrikt er lagt til grunn som yttergrensen for den faktiske utøvelsen av reindriften i området eller ikke. (...)

Departementet konstaterer at diskusjonen om hvilken fagrappport som er den "riktige" er basert på en bakenforliggende uenighet om reindriftsrettens utbredelse i dette området. Dette er en problemstilling departementet ikke kan ta stilling til. Departementet skal dog bemerke at det er en klar svakhet ved den opprinnelige fagrappporten når den bygger på en premiss om at reinen holder seg innenfor distriktsgrensen. Med den historikken som knytter seg til eksisterende distriktsgrense, den faktiske reindriftsutøvelsen i området og reindriftsforvaltningens tilnærming til denne driften, mener departementet det må legges til grunn i behandlingen av vindkraftverket at reindriften også utøves utenfor dagens distriktsgrense. Til grunn for vurderingen av konsekvensene for reindriften har departementet lagt til grunn all skriftlig dokumentasjon inklusive fagrappporter og høringsuttalelser, distriktets egen fremstilling av bruken slik det kom fram på konsultasjonen, og Fylkesmannens fremstilling av bruken slik det kom fram i innsigelsesmøtet. Departementet mener at dette kunnskapsgrunnlaget gir tilstrekkelig dokumentasjon til å fatte vedtak.»

Høyesterett avklarte i Selbudommen (Rt 2001 769) rettighetsspørsmålet innenfor distriktsgrensene. Det er så vidt oss bekjent ikke gjort noen rettsavklaring for bruken av området utenfor distriktsgrensene, men forvaltningspraksis er en relevant rettskilde. Vi støtter oss derfor på OEDs forståelse i vedtaket for Stokkfjellet vindkraftverk, og legger til grunn den faktiske utøvelsen av reindrifta i området i behandlingen av klagen.»

I konsekvensanalysen for løypetraseen har kommunen satt konsekvensgraden til 0 (ingen endring), og begrunnet dette med at reindrift hensyntas gjennom begrenset åpningstid. Kommunen viser også til vår klagebeslutning datert 24.02.2020.

Ut fra Statsforvalterens kunnskap om reindriftras bruk av området, mener vi at kommunen har undervurdert de negative konsekvensene for reindrifta. Vi vurderer likevel at saken, gjennom prosessen og klagen, er godt nok opplyst når det gjelder områdebruken og hvilke reindriftsverdier som er til stede i området. Vi har derfor kommet fram til at vi ikke krever flere tilleggsutredninger for at vi skal kunne vurdere konsekvensene av løypa for reindriftsinteressene.

Løypetraseen ligger i et område som er angitt som kalvings- og vinterbeiteland og som brukes av Gåebrien sijte.

I 2017 gikk ulike forsknings- og utredningsmiljøer sammen om å lage en omforent kunnskapssyntese om vindkraft og reinsdyr basert på tidligere studier (Strand m.fl. 2017, NINA Rapport 1305). Denne syntesen tar også for seg tekniske inngrep og forstyrrelser generelt. Unnvikelseeffektene kan variere med årstid, beiteforhold, topografi, omfanget av aktivitet, øvrige inngrep og tamhetsgrad/sårbarhet hos reinen.

Effektene av infrastruktur og forstyrrelser kan deles inn i tre skalanivåer. Skalaen bygger på en omtrentlig unnvikelsesavstand basert på resultater i tidligere studier. Det laveste skalanivået er området de fleste av reinen trekker unna på grunn av direkte forstyrrelser fra et inngrep eller menneskelig aktivitet, uavhengig av årstid (ca. 1 km radius). Det mellomste skalanivået er et litt større område, hvor mange av dyrene fortsetter å bevege seg bort fra inngrepet og reduserer arealbruken, noe avhengig av årstid og dyrekategori (ca. 3 km radius). Det høyeste skalanivået er området hvor de mest sårbare og sky dyrene trekker unna og reduserer arealbruken, for eksempel kalvdrektige simler på våren (ca. 5 km radius).

Over tid kan rein systematisk sky områder med gjentatte forstyrrelser, noe som gir mer langvarige unnvikelseeffekter. NINA rapport 1903 (Gundersen m.fl. 2021) underbygger dette. I rapporten anbefales det derfor at motorferdsel på sen vinteren i et kalvingsområde som villreinen tidligere brukte, bør reduseres til et absolutt minimum og avsluttes i god tid før kalvinga.

Statsforvalteren mener disse resultatene er relevante for snøscooterløyper. Særlig for sen vinterbeiter og kalvingsland bør det legges til grunn at simler kan unngå områder i en fem kilometers radius fra løypene. Dette er kunnskap OED la til grunn for sin behandling av Stokkfjellet vindkraftverk. Det samme gjorde Miljøverndepartementet i sin behandling av innsigelser til kommuneplanens arealdel for Selbu 22.05.2006. Her fastslo de at det var behov for en buffersone på fem kilometer mellom hytteområder og sårbare kalvingsområder for å unngå økt stressnivå hos simlene i kalvingstida. Forskningsresultatene og departementenes vurderinger ligger til grunn for våre vurderinger om hvilke områder som kan bli påvirket av snøscooterløyper.

Vi vurderte i vårt vedtak 24.02.2020 at begrenset åpnings- og stengingstid, blant annet for løypetrasé B13 (B15) som ligger nord for denne løypetraseen, kunne være tilstrekkelig avbøtende tiltak. Løypetraseen lå i randsonen av vinterbeite og innenfor en fem kilometers radius fra områder som var angitt som kalvingsland. Løypetrasé B19 (B14) ligger derimot i et område som er angitt som kalvingsland og vinterbeite. I tillegg ligger den i et relativt upåvirket område uten infrastruktur. Området har samla sett stor verdi for distriktet. Bestemmelser om begrenset åpningstid, eller at løypene skal stenges ved behov av hensyn til reindrift, er ikke tilstrekkelig for å avbøte de negative konsekvensene i dette området. Vi mener derfor at løypetrasé B19 (B14) ikke kan etableres.

Friluftsliv og naturmangfold

FNF Trøndelag har klaget på denne traseen på grunn manglende hensyn til friluftsliv og naturmangfold, mangelfull kartlegging av naturmangfold etter naturmangfoldloven § 8 og føre-var-prinsippet i naturmangfoldlovens § 9.

Statsforvalterens vurdering

Vi viser til at vi ved den generelle vurderingen av saksbehandling og begrunnelse ovenfor har konkludert med at kommunen ved vedtakelsen av løype B19 ikke har tatt tilstrekkelig hensyn til bl.a. friluftsliv og naturmangfold. Administrasjonen har på grunnlag av utredninger kommet fram til konsekvensverdi -3 for denne løypa, som betyr «Uakseptabel konflikt» Vi registrerer at B19 (B14 i Lovdata) er vedtatt med redusert fart (40 km/t), men kan ikke konkludere med at dette er tilstrekkelig avbøtende tiltak til at løypa kan etableres.

Løype B19 oppheves ut fra dette både fordi det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfold og friluftsliv og fordi løypa vil være til vesentlig skade eller ulempe for reindrifta.

Klage fra Rolf Johan Kulseth

Rolf Johan Kulseth, gbnr. 121/20, har også klaget på løype B14 i lovdatakartet (B 19). Han tillater ikke denne løypa å passere sin fritidseiendom så tett inntil som den er i dag. Fritidsboligen hans ligger etter det opplyste 20 meter fra løypa og eiendommen grenser mot løypa. Uteområdet ligger vendt mot sør og dermed midt imot rekreasjonsløypa. Han har erfart lyd- og luftforurensning samt trafikk pga. denne løypa.

Statsforvalterens vurdering

Løypa er opphevet pga. konsekvensene for reindrifta og fordi det ikke er tatt tilstrekkelig hensyn til naturmangfold og friluftsliv, og vi ser derfor ikke grunn til å vurdere denne klagen nærmere.

Løype B18 over Sørungen, dvs. B1 i lovdatakartet

Guldseth Utmarkslag og Agnes Leth-Olsen og Jo Halvard Halleraker har klaget på denne løypa.

Introduksjon

Konsekvensverdien for friluftsliv, naturmangfold og reindrift er endret fra -2 til -3 for løype B18 etter høringen. Friluftsliv og hyttefelt (og usikkerhet naturmangfold, merknad «ikke etablere, tiltak mulig», se statistikkfilen/dokumentet. Konsekvensverdi -3 fremgår også av «kart trase enkeltvis» for B18 vedlagt klagesaken.

Denne løypa har i henhold til vedtatt forskrift fartsgrense 20 km/t, jf. tabellen under § 3. Kommunen kan stenge hele eller deler av løypenettet med umiddelbar virkning dersom det oppstår forhold som gjør dette nødvendig, jf. § 4 bokstav b.

Klagene

Det er **Guldseth utmarkslag** som har strandlinja fra Julskaret til Skjeftesosen Friluftsområde. I klagen heter det:

«Vi selger noen få isfiskekort i skolenes vinterferie, ellers er det familiekort i påska det går mest av. Vi synes det er uheldig at våre fiskere skal bli forstyrret av skutere på såkalt rekreasjonstur. Skuterkjørerne kan vel gå ned på isen som andre folk hvis de vil fiske. Ved Sørungdammen, Djupaosen og ved vårt fritidsanlegg ved Skjeftesosen er det lett adkomst.

«Løype B18 vedtas med en fartsgrense på 20 km/t», står det. Det er ukontrollerbart og en dårlig idé. De skuterne jeg så kjøre over Sørungen i påska var nok nærmere 100 km/t enn 20.»

Agnes Leth-Olsen og Jo Halvard Halleraker, hytteeiere ved Sørungen (gbnr. 148/19) har klaget på trasé B18 over Sørungen. De mener vedtaket om å etablere en ny skuterløype innimellom det største hyttefeltet i Selbu er svært uheldig og at traséen ikke kan forsvares selv med redusert fart. Det anføres at løypa er mangelfullt begrunnet, at kommunen har utøvd dårlig forvaltnings skjønn med dette vedtaket og at null-alternativene ikke er særlig avveid eller begrunnet. De skriver blant annet:

«Sørungen med omegn har lenge vært attraktivt som hytteområde, trolig fordi mange søker det klassiske friluftslivet. Med vedtatte utvidede rekreasjonsløyper så forringes disse kvalitetene, og gir samtidig trolig også økt samlet belastning for naturmangfoldet som

skogsfugl i området, som trolig også er mangelfullt kartlagt. Vi hevder fremdeles at nye skuterløyper med varslede tilførselsløyper (med økt mengde støyende motorisert ferdsel) snarere vil gjøre området mindre og ikke mer attraktivt som friluftsområde.»

Kommunens vurdering

Klagen tas ikke til følge med endring av forskrift om trasé B18 (over Sørungen) nå, men kommunen ønsker ikke høyt konfliktnivå rundt rekreasjonsløypene, og vil derfor gjennomføre tiltak for å unngå dette. Fartsgrense på 20 km/t anses som tilstrekkelig for å dempe disse.

Trasé B18 skal utredes nærmere, og revurderes senest innen neste revisjon av forskrift for rekreasjonsløypene. Nullalternativet vil også bli vurdert ved neste revidering.

Kommunen vil håndheve midlertidig stengning av traseer ved observerte brudd på vilkår. Ansvar for dette kan delegeres til driftsansvarlig for løypa. Det legges til følgende i forskriften: «Registrering av ulovlig kjøring utenfor snøscooterløypene eller brudd på andre regler i de lokale forskriftene og grunneieravtaler, vil medføre nedleggelse av den aktuelle traseen.»

Statsforvalterens vurdering

Administrasjonen har på grunnlag av utredninger kommet fram til konsekvensverdi -3 for denne løypa B18, som betyr «Uakseptabel konflikt». Vi viser til våre vurderinger ovenfor, der vi har konkludert med at bl.a. denne løypa oppheves.

Kommunestyrets vedtak om at fartsgrensen for denne løypa skal være 20 km/t vil være et avbøtende tiltak, men det foreligger ikke vurderinger fra kommunen som viser at dette er tilstrekkelig til at løypa kan etableres.

Kommunestyret har ikke gjort en saklig og forsvarlig vurdering og avveining av hensynet til blant annet naturmangfold og friluftsliv, og når det gjelder denne løypa heller ikke tatt tilstrekkelig hensyn til bolig- og hytteområder. Det som er sagt ved den forberedende klagebehandlingen når det gjelder senere utredning og håndheving ved observerte brudd på vilkår gir ikke grunnlag for å vurdere løypa på annen måte.

Klagen fra Petter Haave, eier av hytte, gbnr. 131/14, på løypenettet ved Østrungen, dvs. B7-B12-løypene i Lovdata-kartet

Klager stiller seg undrende til Selbu kommunes bruk av utmark på og sør for Østrungen til motorferdsel på snøscooter, basert på at det i området ikke er motorferdsel sommerstid og at vannene er naturlig utgangspunkt for skiturer vinterstid. For å nå tilsvarende områder, må man gå dobbelt så langt, uten mobildekning og man må krysse scooterløypene. Trafikken er økt betraktelig, og det er ikke overalt at det holdes lav hastighet. Tilførselsløyper fra noen av hyttefeltene skaper konflikter for andre, ved isfiske parkeres scooter, henger, unger, stoler etc. der man fisker. Han krever at løypene fjernes, subsidiert flyttes/ begrenses til ett mål. Klagen gjelder støy, luftforurensning og trafikk forårsaket at snøscooterkjøring.

Kommunens vurdering

Klagen tas ikke til følge. Løypenettet ved Østrungen godkjennes med de vilkår som vist i liste for innstilling til vedtak.

Statsforvalterens vurdering

Allerede eksisterende løyper er ikke gjenstand for klagebehandling. Når det gjelder TB10N01, 2 og 3 ved/på Østrungen har disse fått konsekvensvurdering -2, som betyr «konflikt» i administrasjonens innstilling til kommunestyret.

Vi viser om det som er sagt tidligere. Kommunestyret har etter det vi kan se ikke gjort en saklig og forsvarlig vurdering og avveining av hensynet til blant annet naturmangfold og friluftsliv opp mot andre hensyn, slik motorferdselregelverket krever. I tillegg er det ikke vurdert ny kartlegging av naturmangfold og friluftsliv selv om administrasjonen har gått inn for dette, bl.a. i Sørungen- og Østrungen-området.

Spesielt om tilførselsløypene

Klagene

Statsforvalteren i Trøndelag påklager kommunens bestemmelser om at tilførselsløyper skal forbeholdes hytteeier. Dette er i strid med motorferdselloven § 4a, slik de tolker loven. De ber kommunen planlegge rekreasjonsløypenettet slik at det er tilgjengelig for samtlige som benytter løypenettet.

FNF Trøndelag mener at tilknytningsløypene er i strid med motorferdselsforskriften § 4a. Tilknytningsløypene medfører praktisk endring sammenlignet med tillatelser gitt etter § 5 første ledd bokstav c og at de dermed er lovstridig.

Kommunens klagevurdering

Klagen tas ikke til følge. Kommunen mener brevet fra Klima- og miljødepartementet til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, datert 04.01.2021, klargjør at kommunen har anledning nettopp til å begrense adkomsten til tilførselsløypene som leder til hyttefelt. Politikerne i kommunen har vedtatt at tilførselsløypene kun er forbeholdt de med tilknytning til områdene.

Bruk av tilførselsløyper til nyttekjøring er ikke lovstridig. Selbu kommune har uansett bestemt at tilførselsløypene til rekreasjonsløypene kun skal benyttes av hytteeiere med tilknytning til området.

Statsforvalterens vurdering

Motorferdselloven § 4 a andre ledd sier at departementet kan gi kommunen myndighet til å gi forskrift om fastsetting av løyper for kjøring med snøscooter på vinterføre. Motorferdselsforskriften § 4a andre ledd sier at kommunen kan fastsette snøscooterløyper for kjøring med snøscooter på vinterføre, og at kommunen i forskrift skal gi bestemmelser om bruken av løypene, herunder kjørefart og kjøretider. Det er ikke i lov eller forskrift angitt noe om hvilket formål kjøringen i løypene skal ha. I forarbeidene er det imidlertid fornøyleskjøring som omtales i tilknytning til løypene.

Brukerbegrensninger er omtalt i forarbeidene bare når det gjelder de EØS-rettslige rammene, knyttet opp til «for eksempel adgangen til å sette et tak på antall brukere eller til å forbeholde bruken til bestemte brukergrupper». Departementet har under pkt. 4.2 gjort følgende vurdering av dette:

«Begge de tidligere forsøksordningene har vist at enkelte kommuner og grunneiere ønsker mulighet for å begrense trafikken i løypene på ulike måter. Noen steder ønsker kommunen først og fremst å gi lokalbefolkningen et fritidstilbud, uten at den samtidig ønsker store

ansamlinger av tilreisende snøscooterkjørere. Andre steder ønskes løypene etablert for å åpne nye muligheter for lokal næringsvirksomhet. I enkelte tilfelle vil det være kommunen som ønsker å sette begrensninger, i andre tilfelle vil det være grunneiere som ønsker å begrense trafikken over sin eiendom og som setter dette som vilkår for å samtykke til scooterløyper over eiendommen. Rammene for adgang til bruker- og antallsbegrensning følger i all hovedsak av annet regelverk enn motorferdselregelverket, først og fremst EØS-avtalen og prinsippet om ikke-diskriminering. Høringsbrevet foreslo ingen regler for dette. Fordi mange kommuner er opptatt av spørsmålet omtalte departementet likevel temaet kort i høringsbrevet. Departementet vil påpeke at det er den enkelte kommunes ansvar å sørge for at den ikke innfører ordninger som bryter med EØS-retten eller annet regelverk. Departementet har likevel forståelse for at kommunene ønsker generell veiledning om EØS-rettslige spørsmål som reiser seg knyttet til regulering av bruk av snøscooterløyper. Departementet vil vurdere å utarbeide slikt veiledningsmateriale».

Departementet har ikke utarbeidet veiledningsmateriale til dette. Vi tolker uansett departementet slik at motorferdselregelverket ikke gir rammer for brukerbegrensninger, og mener vi ikke har grunnlag for å sette til side kommunens vedtak om brukerbegrensninger på de tilførselsløypene som ikke oppheves.

Vi finner imidlertid grunn til å påpeke at forskriften ikke inneholder bestemmelser knyttet til bruken av tilførselsløypene, og det kan derfor ikke legges til grunn at løypene ikke vil medføre bruk ut over dagens dispensasjoner for å kjøre til hyttene. Vi savner også at det fra kommunens side er gjort vurderinger av hva tilknytningsløypene faktisk vil innebære når det gjelder motorferdsel i de aktuelle områdene. Hvem vil kunne benytte dem og hvor skal snøscootere parkeres?

Det er den enkeltes kommunes ansvar å sørge for at den ikke innfører ordninger som bryter med EØS-regelverket, og vi går ikke nærmere inn på dette.

Statsforvalteren forstår også brevet fra Klima- og miljødepartementet til Statsforvalteren i Troms og Finnmark, datert 04.01.2021, slik at bruk av tilførselsløyper til nyttekjøring ikke er lovstridig.

Vedtak

Statsforvalteren i Nordland fatter som settestatsforvalter følgende vedtak:

Selbu kommunestyres vedtak av 01.03.2021 i sak 3/21 om å fastsette følgende snøscooterløyper oppheves når det gjelder følgende:

- E01-E12 med tilhørende parkeringsplasser P11 og P15N.
- TD06N07 og TD06N09.
- Løypene B08E01, TB10N01, TB10N02, TB10N03, B15E01, TB15N04, B18, TB18N01, B19, TB19N01. Som følge av at B15E01 oppheves, faller også TB15N02 bort.
- Løypene A02N01, A04N01, TA04N01, A05E02, A07N01, A08N01, TA08N01 og TA08N02.

Løypene tas ut av forskriften med tilhørende kart.

Vedtaket kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Statsforvalteren forutsetter at kommunen så snart som mulig oppdaterer den lokale forskriften med tilhørende kart i tråd med dette.

Forskriften med tilhørende kart skal kunngjøres i Norsk Lovtidend, jf. forvaltningsloven § 38.

Kommunens oppfølging

Statsforvalteren forutsetter etter dette at Selbu kommune snarest stenger løypene som her er opphevet.

Med hilsen

Tom Cato Karlsen
statsforvalter

Oddlaug Ellen Knutsen
fylkesmiljøvernssjef

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

Petter Haave
FORUM FOR NATUR OG FRILUFTSLIV I
TRØNDELAG

Rolf Johan Kulseth
Jo Halvard Halleraker
STATSFORVALTEREN I TRØNDELAG

Agnes Leth-Olsen
Espen Lilletrøen

Guldseth Utmarkslag ved Torbjørn Guldseth
ESSAND REINBEITEDISTRIKT/SAANTI SIJTE
Christian Røsseth

Geilbergvegen 1 7550 HOMMELVIK
Kjøpmannsgata 12 7500 STJØRDAL

Kvennmovegen 75 7580 Selbu
Bynesveien 70 C 7018 Trondheim
Postboks 2600 7734 STEINKJER
Bynesveien 70 C 7018 TRONDHEIM
Øver Innbygdvegen 7580 Selbu
211

Aftretsvegen 166 7580 SELBU
Postboks 236 7361 RØROS
Almåvegen 54 7580 SELBU